

Leeskring 28/10/2022: De ondergrondse spoorweg, Colson Whitehead

Hoe kan dat nu, een ondergrondse spoorweg? En dan nog eentje die alle zuidelijke staten van de VS doorkruist?

Whitehead (What's in a name voor een zwarte schrijver?) beschrijft die spoorweg met zoveel passie, zoveel details en variaties (Geen enkel station is gelijk, hier ruw uitgehakt in de rotsen, daar fijntjes betegeld met mozaïekjes, allemaal origineel weggestopt onder huizen, luiken, in bossen. Zelfs locomotieven, stationschefs, machinisten en stokers zijn nooit dezelfde personen) dat je als lezer gaat twijfelen. Zou het toch kunnen? Het schijnt dat er in die periode (rond 1850) wel degelijk een deeltje ondergrondse spoorweg is aangelegd in de VS, lees ik.

Laat je niet vangen, dit is en blijft een metafoor voor de ondergrondse (verzets-) beweging die probeert zovele weggelopen, ontsnapte, opgejaagde zwarte slaven te helpen ontkomen aan de vernederingen, martelingen en sadistische willekeur van hun blanke eigenaars.

Langs die ondergrondse spoorweg neemt, onze conducteur, Sonja, ons mee in het spoor van de jonge zwarte Cora, die ontsnapt uit de katoenplantage van de Randalls, sadistische eigenaars van de grond en van honderden ingevoerde slaven uit Afrika. (Cora is derde generatie, na haar grootmoeder Ajarry en moeder Mabel, die het voordien al op een lopen heeft gezet. Denkt Cora tenminste en wij allemaal met haar tot aan pagina 335...)

Onmiddellijk wordt een zoekactie opgestart en de wrede slavenjager Ridgeway bijt zich vast in het spoor van Cora.

Cora doorkruist een groot deel van de zuidelijke VS (Georgia, South Carolina, Nord Caroline, Tennessee, Indiana en uiteindelijk Californië). In elke staat gelden andere wetten en legt de vervolging van de slaven andere klemtonen. (de ene al huiveringwekkender dan de andere)

Bijna alle personen die Cora op een of andere manier helpen, worden gevat en gruwelijk vermoord. Alhoewel Cora ook enkele keren gestrikt wordt door Ridgeway slaagt zij er telkens in om te ontkomen.

Als je denkt dat het niet erger kan, word je toch weer meegesleurd in nieuwe horror. Voor mij, en ook enkele andere lezers, is 'trop' te veel. Dan wordt het even een vermoeiend boek. Raar genoeg blijft Cora zelf er bijna stoïcijns bij. Ze laat heel weinig diep in haar ziel kijken. Ze incasseert, buigt het hoofd, richt zich weer op en gaat verder, breken doet ze niet, veroordelen ook niet (op een bepaald moment kan ze zelfs begrip opbrengen voor de slavenjager Ridgeway), wraak is haar vreemd. Als ze uiteindelijk op een farm terechtkomt waar de zwarten een zo goed als normaal leven kunnen leiden, denk je dat ze de oplossing gevonden heeft. Hier beleeft ze de hoogste vorm van vrijheid die ze al heeft gekend. In het dorp bestaat zelfs een bibliotheek (hét symbool van ontvoogding!) Mogen en kunnen (leren) lezen, vrij een mening uiten, discussiëren... Wat een weelde!!! Tot een bende gewapende blanken, uit afgunst, de hele ranch uitbranden en honderden zwarten afmaken als honden.

Cora weet nogmaals te ontkomen en trekt... naar Californië???

Enkele bemerkingen (van lezers)

- Colson Whitehead is niet de eerste de beste, een gerenommeerd Amerikaans auteur die al tal van prijzen en bekroningen op zijn palmares heeft staan.

- Er worden heel veel personages opgevoerd om bepaalde feiten, opvattingen, meningen te verkondigen en inzichten (van de alwetende auteur) te verduidelijken.

Is die hele vloed aan info wel nodig voor het verhaal of werkt het remmend?

Er zijn bijvoorbeeld de discussie, bijna als gelijken, tussen Ridgeway en Cora als ze samen naar het restaurant gaan en eerder in het verhaal al het hele hoofdstuk over de eugenetica, dat bovendien geantidateerd is (dit verhaal speelt rond 1850, het hoogtepunt van de experimenten rond eugenetica zit in de eerste helft van de 20° eeuw met de climax bij de nazi's.)

- Is Cora niet te slim? Zij is een simpele, ongeletterde slavin maar discussieert wel mee over de grote problemen van die tijd.
- Heel wat denkbeelden uit de tijd van de slavernij, zitten nu nog ingebakken in de Amerikaanse cultuur:
  - Wij zijn de besten (God heeft dit zo gewild) en hebben daardoor het recht om anderen te overheersen en onze wil op te dringen.
  - Hedendaagse scheidingslijn tussen Noord en Zuid in de VS.
  - De visie op migranten, afro-Amerikanen, Latino's.
  - Dominantie van blanke politie op Zwarten.
  - De hypocriete houding tegenover en misbruik van religie en God.
  - Het Trumpisme.

Algemeen besluit:

Een bijzonder en belangwekkend boek dat het midden houdt tussen fictie en historie. Bij momenten huiveringwekkend ruw. Soms

meeslepend, soms vermoeiend. Met hier en daar een (gewilde) hokus pokus van de auteur.

Sonja nam ons bij de hand en sleepte ons mee. En als die ondergrondse spoorweg echt zou bestaan, wilde ik daar (met de raampjes toe en de airco aan) wel eens een ritje in maken. Niet als slaaf welteverstaan maar als toerist met een open oog en oor voor verleden en toekomst.

RV, 29/10/2022